

schappelijke, en bepaaldelijk de economische, factoren ⁸⁷⁾. Dit laatste werd vooral door TURATI verdedigd. De misdadigers zijn volgens hem inzonderheid het product van slechte economische verhoudingen, en zoo spreekt hij de stellige verwachting uit, dat met verandering der maatschappelijke orde het misdrijf verdwijnen, en de gansche strafrechtspleging zal kunnen ophouden ⁸⁸⁾.

Nauw aan haar verwant is de *école de Lyon*, als wier hoofd geldt LACASSAGNE ⁸⁹⁾. Reeds op het Congres te Rome wees hij op het gewicht der sociale factoren in de vaak aangehaalde woorden: „Le milieu social est le bouillon de culture de la criminalité; le microbe, c'est le criminel, un élément qui n'a d'importance que le jour où il trouve le bouillon qui le fait fermenter.” ⁹⁰⁾ En „*les sociétés ont les criminels qu'elles méritent.*” ⁹¹⁾

Tegenover de anthropologische kent ook de Fransche school den voornaamsten invloed op de ontwikkeling der criminaliteit aan de sociale, in tegenstelling van de biologische, factoren toe.

In Duitschland wordt deze richting met talent en ijver door VON LISZT verdedigd. Het misdrijf is in de eerste plaats een maatschappelijk verschijnsel in dien zin, dat niet alleen „mit jeder Gesellschaft eine bestimmte Zahl von Verbrechen notwendig gegeben” is ⁹²⁾, maar het ook bovenal door maatschappelijke factoren bewerkt wordt ⁹³⁾.

VON LISZT sluit de biologische factoren niet uit. Nog ten vorigen jare schreef hij, als grond- en hoeksteen zijner „kriminalpolitischen” opvatting, dat ieder misdrijf het product is van de individualiteit des misdadigers en de maatschappelijke verhoudingen, waarin hij zich op het oogenblik van de daad bevindt ⁹⁴⁾. Maar niet alleen kent hij aan de sociale factoren het overwicht toe, — zij hebben „ungleich gröszere Bedeutung,” — ook zegt hij: „die biologische Eigenart des Verbrechers ist wieder durch die gesellschaftlichen Verhältnisse bestimmt, die 1. auf die Erzeuger des Thäters, 2. auf diesen seit seiner Geburt und 3. auf ihn im Augenblicke der That eingewirkt haben.” ⁹⁵⁾

Deze richting is ook sterk vertegenwoordigd in de Internationale kriminalistische Vereeniging, gesticht door VON LISZT, PRINS en VAN HAMEL, van welk drietal volgens eerstgenoemde de tweede iets meer dan hij tot de klassieke, en onze landgenoot meer tot de anthropologische school nadert ⁹⁶⁾.